

מנוי שנתי!

ניתן לעשות מנוי על קונטרס

'לקראת שבת'

למשך שנה

ב 188 \$ בלבד

347-675-4148

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תקסד

ערש"ק פרשת תבוא ה'תשע"ו

"תשנה לשנה הבאה" - ביכורים או מעשר?

ישראל - אוצרו של הקב"ה

דין כלי הביכורים לשיטת הרמב"ם

מוח שליט על הלב

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת תבוא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תקסד), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, עוד בשנה זו, שמיוחדת בזה שנצטוונו בה "הקהל את העם האנשים הנשים והטף למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוהיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,

מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל זרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש.....

"הבאת ביכורים היום" – ומה עם מעשר?

מדוע מפרש רש"י ש"בת קול מברכתו" בנוגע להבאת ביכורים, ולא בנוגע לוידוי מעשרות?
/ איך נרמזת מצות ביכורים ב"ארץ זבת חלב ודבש"? / ביאור בלשונות הכתובים שמכריחים
לפרש את ברכת הבת קול על ביכורים ולא על מעשר

(עי' לקוטי שיהות ח"ט עמ' 227 ואילך)

ט. פנינים עיונים וביאורים קצרים.....

י. יינה של תורה.....

ישראל – אוצרו של הקב"ה

מציאותם של אומות העולם היא לשרת את ישראל / השי"ת מתענג בעצם מציאותם של בני
ישראל! / "לתהילה לשם ולתפארת"

(עי' לקוטי שיהות חכ"ד עמ' 157 ואילך)

יג. פנינים דרוש ואגדה.....

יד. חידושי סוגיות.....

דין כלי הביכורים לשי' הרמב"ם

יפלפל בשי' הרמב"ם בחילוק הדין שבין כלי מתכות לכלי ערבה – בהשוואה למשמעות
הש"ס והספרי / יחקור בגדר זיקת הכלי לפירות, ויסיק דלהרמב"ם שיטה מחודשת בזה

(עי' לקוטי שיהות חכ"ט עמ' 145 ואילך)

יח. תורת חיים.....

"מוח שליט על הלב"

יט. מעשה רב.....

גירוש לקטיגור

כ. דרכי החסידות.....

"מוח שליט על הלב"

כא

לקראת שבת

הצרפתית, לפי שהי' מלומד ומדבר בשפות אשכנז, רוסיא, ופולין וצרפת, והי' חכם גדול, ובחר בו הוד כ"ק רבינו הזקן שיתחבר לפקידי הצרפתים עד שיקחו אותו על משרה, וכל אשר ידע יודיע בסוד גמור לפקידי חיל רוסיא, וכעבור משך זמן מצא חן בעיני הפקידים הראשיים וידע כל מסתריהם.

הוא, הר"מ ז"ל, הציל את אוצר מכשירי המלחמה דווילנא שלא יחרב כמו שנחרב אוצר מכשירי המלחמה שבשווינציאן, בזה שגילה לפקידי האוצר שיעשו משמרת נכונה, ואלו שרצו להצית את בית האוצר נתפסו בכף.

פעם – סיפר הר"מ ז"ל – ישבו פקידי הנהלת הצבא הצרפתי והתווכחו באופן הילוך הצבא וסידור האגפים במערכת הקרב. המפות היו פרושות על הריצפה ופקידים גבוהים מעיינים בהדרכים ובהנתיבות, ועוד לא באו לידי החלטה. ועל יום המחרת, לא יאחר ממחרתיים הוגבל יום קרב סביבות ווילנא והזמן קצר מאד.

עוד הפקידים מתווכחים והנה פתאום נפתחה הדלת בכוח רב עד כי גם שומר הפתח מבפנים נבהל וחפץ לירות באקדחו, כי מגודל פתיחת הדלת חשבו כולם כי התפרצו צבא האויב לקחת את המפקדה הגנרלית בשבי.

אך כרגע נראו פני הקיסר נפאלעאן שנכנס במרוצה ודיבר בפנים זועפות ובקול רעם ורוגז האם כבר ניתנה הפקודה בסידור האגפים ובהערכת הקרב.

ומי הוא האיש הנכרי – מראה עלי, מספר הר"מ ז"ל – העומד פה וברגע קרב אלי ויאמר בצרפתית "אתה מרגל רוסי!", ויניח ידו על לבי להרגיש אם לבי מתרגש כנתפס בכף, ואז עמדה לי האל"ף דחסידות להינצל ממות, ובשפה ברורה עניתי כי מעלת פקידי הקיסר הצרפתי לקחוני למליץ באשר הנני בקי בלשונות הדרושות למו למשמרת כהונתם.

(אגרות קודש ח"ג עמ' שיג ואילך)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

מוח שליט על הלב

ויאמר בצרפתית "אתה מרגל רוסי!", ויניח ידו על לבי להרגיש אם לבי מתרגש כנתפס בכף, ואז עמדה לי האל"ף של חסידות להינצל ממות, ובשפה ברורה עניתי שמעלת פקידי הקיסר הצרפתי לקחוני למליץ באשר הנני בקי בלשונות הדרושות למו למשמרת כהונתם

"האל"ף של חסידות"

החסיד הנודע ר' משה ז"ל מייזל מווילנא, הי' זעירא דמן חבריא תלמידי הוד כ"ק רבינו הזקן, אמר להרה"ג הרה"ח המפורסם ר' אייזיק הלוי זצ"ל מהאמעל: "האל"ף של חסידות הצילה אותי ממות ממש".

הרבי - אומר ר' משה להרב אייזיק - לימד אותנו שהאל"ף של חסידות היא לנצל את הטבעיות בעבודה, ושראשית העבודה תהי' לנצל את טבע הכוחות, כמו למשל הטבע של מוח שליט על הלב.

אופן עבודה זו - אומר ר' משה - אמר לנו הרבי שהתחלת העבודה צריכה להיות בדרך גיליות, להרגיל את עצמו וכשהשי"ת עוזר ומתלמדים את האל"ף של חסידות בניצול הטבעיות בעבודה - מתקדמים הלאה.

והאל"ף של חסידות הצילה אותי ממות ממש.

כשהקיסר נפוליון התפרץ לחדר...

בעת מלחמת נאפאלעאן הי' החסיד ר' משה ז"ל מהנמצאים במפקדה הגנרלית

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

"הבאת ביכורים היום" - ומה עם מעשר?

מדוע מפרש רש"י ש"בת קול מברכתו" בנוגע להבאת ביכורים, ולא בנוגע לוידי מעשרות? / איך נרמזת מצות ביכורים ב"ארץ זבת חלב ודבש"? / ביאור בלשונות הכתובים שמכריחים לפרש את ברכת הבת קול על ביכורים ולא על מעשר

ה"פרשה" הראשונה שבסדרה עוסקת במצות הבאת הביכורים: "והי' כי תבוא אל הארץ . . . ולקחת מראשית כל פרי האדמה . . . ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך וגו'".

ה"פרשה" שלאחרי ("שני") מדברת במצות ביעור מעשרות: "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר" (כו, יב), ומפרש רש"י שהמדובר הוא בפסח של השנה הרביעית שאז מסתיימים המעשרות של השנה השלישית, "וכל מי ששיהה מעשרותיו - הצריכו הכתוב לבערו מן הבית"; ולאחר מכן מתוודה לפני ה' שנתן המעשרות: "ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקודש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולא למנה ככל מצוותך אשר צויתני וגו'" (כו, יג).

ולאחר מכן, ב"פרשה" הבאה ("שלישי"), מתחיל הכתוב כך (כו, טז): "היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים, ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך".

ובפירוש רש"י, שכוונת הכתוב היא לברכה על קיום המצוה פעם נוספת:

"ושמרת ועשית אותם - בת קול מברכתו: הבאת ביכורים היום, תשנה לשנה הבאה".

לפנות מקום לענינים שונים

...נתקבל מכתבו . . וגם בו אינו כותב דבר אודות עבודתו בקדש וכן מעניני הפצת המעינות, כי אם אך ורק על דבר עניניו הפרטים החומרים. ואף שמוכן שענינים אלו [העניינים האישיים] עלולים לבלבל ולהטריד את האדם, בכל זה, על כל פנים במקצת, צריך להיות מוח שליט על הלב עכ"פ להניח מקום פנוי להודעה על דבר הפצת המעינות ביחוד והפצת היהדות בכלל.

ויהי רצון שעכ"פ בעתיד ינהג במנהג טוב זה, ותקוים בו הבטחת חז"ל המקיים את התורה (וכל עניני יהדות) מעוני (עוני בגשם, או עוני ברוחני) סופו לקיימה מעושר (הן בגשמיות והן ברוחניות). מובן שאין כוונתי להטפת מוסר, אלא לעוררו לעבודת השם בשמחה וטוב לבב - שמקדימין בזה על ידי הנהגה כהאמורה.

(אגרות קודש חפ"ו עמ' קעג)

גירוש לקטיגור

יש סיפור שהובא במאמר של הצמח צדק (אף שבדרך כלל לא הובאו סיפורים במאמרים): "וכזה הי' מעשה בימי הבעל שם טוב ז"ל, שרדפו הבית דין שלמעלה לשטן המקטרג לחוב, ולא רצו לשמוע ממנו הקטרוגים כו" (אור התורה תצא ע' תקפה).

"מעשה" הוא מלשון עשי, והיינו, שנמשך בעולם העשי, בפועל ממש, ואירע "בימי הבעש"ט", שענינו הי' הפצת המעינות, שזה הוא ענין של גילוי, והיינו שענין זה נמשך בגילוי.

וכיון שהצמח צדק כתב ענין זה, ועתה נדפסו הדברים, וכפתגם הצמח צדק שדבר שבדפוס הוא לדורות (הובא באג"ק אדמו"ר מוהרי"ץ ח"ב עמ' שפב) - הרי נקבע לדורות שאין קטרוגים כלל, כיון שלא שומעים אותם, ולא רק באופן שקו הימין מתגבר על קו השמאל (ועד שהשמאל נהפך לימין), אלא באופן שמלכתחילה אין צד שמאל, אלא כולא ימין, כפי שמביא הצמח צדק שם ש"לית שמאלא בהאי עתיקא".

וכיון שכן, הרי אין צורך בבית דין כלל, כי הצורך בבית דין הוא רק כשיש ב' צדדים שיש להם טענה זה על זה, משא"כ כאשר מלכתחילה יש רק צד אחד, אזי אין צורך בב"ד, אלא הכל נקבע ע"י הקב"ה לבדו.

ואף שהשטן טוען: לכך נבראתי - הרי הא גופא לא שומעים, כיון שמגרשים אותו, כך שאין קטיגור אלא רק סניגור.

וכן תהי' לנו, באופן ש"לא אבה ה' אלקיך לשמוע וגו'", והיינו, שמלכתחילה לא שומעים את דברי השטן המקטרג, וכסיום הכתוב "כי אהבך ה' אלקיך", והקב"ה בעצמו יתן לבני ישראל כתיבה וחימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

(ע"פ תורת מנחם ח"ג עמ' 399)

אך לכאורה תמוה: "ביכורים" - מאן דכר שמיה?! הרי בפרשה הסמוכה ("שני" שלפני "שלישי") מדובר על ביעור ויודוי מעשרות (ומצות ביכורים היא לפני כן, בתחילת הפרשה)!

[ואמנם, גם בפרשת וידוי מעשרות יש ריבוי המכוון לביכורים, וכפירוש רש"י שמתיבת "וגם" - "וגם נתתיו ללוי" - למדים "לרבות תרומה וביכורים"; אבל סוף סוף הרי עיקר הוידוי הוא בענין המעשרות, וכהתחלת ה"פרשה": "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך גו'", ורק שמזכירים בדרך אגב וברמז גם תרומה וביכורים].

למה איפוא אומר רש"י שהברכה היא "הבאת ביכורים היום תשנה לשנה הבאה" - ולא שהברכה היא בענין המעשרות דמיני' אזלינן?

[ואין לומר שרש"י מביא את ביכורים רק בתור דוגמא (בהיותו הענין הראשון שבפרשתנו), אבל באמת הברכה מתייחסת גם למעשרות (וראה משכיל לדוד ובאר בשדה על רש"י) - כי, לשון הברכה "תשנה לשנה הבאה" אינו מתאים ביחס לוידוי מעשרות, שאינו "לשנה הבאה" אלא רק פעם אחת בשלוש שנים. ועל כרחך שאכן רש"י מתכוון דוקא לביכורים, וטעמא בעי - למה "הרחיק" רש"י לביכורים?].

ב. ויש לומר בפשטות:

רש"י מוכרח לפרש שהברכה "ושמרת ועשית אותם" מוסבת על פרשת הביכורים שלפני פני' ולא על פרשת המעשרות הסמוכה לה - כי פרשת המעשרות מתחילה "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית", והיינו, שהמדובר הוא במי שרק בשנה השלישית מביא את כל המעשרות - גם של השנה הראשונה והשניה;

ומעתה, איך אפשר לומר שמברכים אותו שכן יעשה עוד הפעם - יביא מעשרותיו באיחור?! הרי זה היפך הברכה! [ועוד זאת, לשון הכתוב הוא "ושמרת ועשית אותם ככל מצותך ובכל נפשך" - והרי אם מקיים המצוה "בכל לבבך ובכל נפשך" בוודאי יעשה המצוה בזריזות ובהידור ולא ימתין עד ל"שנה השלישית"].

וזהו שהוכרח רש"י לקשר את הברכה כאן עם פרשת ביכורים שבתחילת הסדרה - ולא עם פרשת המעשרות הסמוכה יותר.

ג. וליתר ביאור:

אמנם כללות הפרשה הסמוכה עוסקת במעשרות (ורק הפרשה שלפני עוסקת בביכורים), אך התיבות האחרונות של וידוי המעשרות (כו, טו): "וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש" - שהן הסמוכות ממש לפסוק דידן - יש להן שייכות מיוחדת דוקא לענין הביכורים (ולא למעשרות).

והיינו:

חיוב מעשרות, ב"פשוטו של מקרא", הוא דוקא בדגן, תירוש ויצהר (כמו שכתוב בפ' ראה (יד, כג): "מעשר דגןך תירושך ויצהרך". וכ"ה שיטת רש"י בפירושו על הש"ס ברכות לו, א). וממילא מובן, שגם "חלב" וגם "דבש" – דהיינו חלב עזים ודבש תמרים (פרש"י בא יג, ה) – אין בהם חיוב מעשר; ואילו ביכורים כן מפרישים מ"דבש", דהיינו תמרים, כדברי רש"י בתחילת הסדרה (כו, ב).

וגם בתוכן הענין:

התיבות "זבת חלב ודבש" באות להדגיש את שבח הארץ וטובה, ש"חלב זב מן העזים ודבש זב מן התמרים" (פרש"י בא יג, ה) – דבר ששייך לביכורים, שענינם הוא הבאת פירות מובחרים דוקא, פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל (כדברי רש"י בריש פרשתנו); ואילו על מעשרות נאמר "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" (פ' ראה יד, כב), כי אין זה שייך דוקא לה"מובחר" אלא לכל יבול הארץ.

[ולמעשה גם מדברי המשנה (ביכורים סוף פ"א): "אין מביאים ביכורים מעבר הירדן – שאינה ארץ זבת חלב ודבש". (וראה נושאי כלי הרמב"ם רפ"ב מהל' ביכורים שכולי עלמא מודים בזה (מדאורייתא). ואכ"מ); מה שאין כן במעשרות לא מצינו זה].

ומעתה אתי שפיר, שאף שכללות הפרשה הסמוכה מדברת על וידוי מעשר, הרי התיבות האחרונות – "ארץ זבת חלב ודבש" – שייכות בתוכן לביכורים דוקא, ולכן בהמשך אליהן באה הברכה: "הבאת בכורים היום תשנה לשנה הבאה".

ד. והנה, ביאור זה בשיטת רש"י – שפסוק דידן ("היום הזה ה' אלקיך מצוך גו'") מחובר הוא עם סיום הפסוק הסמוך: "ארץ זבת חלב ודבש" – עולה בקנה אחד עם המבואר בתורת הסוד בענין זה, וכפי שמביא בלקוטי תורה בפרשתנו (מא, ג), וז"ל:

"להבין פירוש היום הזה, ולא כתיב איזה יום – משום דהמקרא מחובר לפרשה שלמעלה הימנה, שמסיימת ארץ זבת חלב ודבש". . . וזהו היום הזה וגו', דהיינו בשעת כניסתן לארץ. ולכן 'ודבש היום הזה הוי' הוא ראשי תיבות צירוף הוי"ה אחת, שהוא"ו של 'ודבש' מחובר למקרא שלמטה הימנו – כי הכל ענין אחד".

והיינו, שהראשי תיבות של: 'ודבש היום הזה הוי' הוא "צירוף" אחד של אותיות שם הוי' (ומקורו בהקדמה לתיקוני זהר – ט, ב. פרדס שער פרטי השמות פ"ד), וא"כ מתחבר פסוק דידן עם הפסוק שלפניו בחיבור חזק, והוא ממש כמו שנתבאר בשיטת רש"י.

ולהוסיף בדיוק הענין, שכשם שע"פ תורת הסוד הרי עיקר החיבור של פסוק דידן הוא לתיבת "ודבש", שדוקא היא המתחברת בפועל לה"צירוף" דשם הוי' – הרי כן הוא לפי שיטת רש"י שפסוק דידן מדבר בענין הביכורים, כי אף שתוכן ענין הביכורים שייך לכללות הענין של "ארץ זבת חלב ודבש" – הודאה לה' על טוב הארץ ושבחה (כנ"ל),

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

"מוח שליט על הלב"

עצה למי שמתרגש מכל דבר קטן

במענה למכתבו . . . בו כותב אשר חסר אצלו הענין דמוח שליט על הלב, מתרגש מכל דבר קטן וכו'.

והנה בכל מצב הנ"ל הוא ע"י שהאמונה בהשגחה פרטית הוא רק באופן מקיף, כי ששכנסת בפנימיות מובן שאין כל מקום להתרגשות וכמבואר באגה"ק סימן כ"ה.

ומהנכון שיהיו חקוקים בזכרוננו הנאמר בהתחלת פרק מ"א בתניא (עד דף נ"ו ע"ב) תיבת "לפני המלך", וכשירגיש שמתחיל להתרגש יתבונן בזה במחשבתו או גם יעבור עליהם בדבור.

בטח שומר שיעורי חת"ת (חומש תהלים ותניא) ואינו מושך את עצמו ("ציהט זיך ניט אריין") בבקשת חשבונות רבים, כיון שהאלקים עשה את האדם ישר, ועליו להלוך בדרך הישרה זו דרך תורתנו הק' ללמדה בהתמדה ושקידה ולקיים מצוותי' בהידור, ולא להתעסק בפשט'לעך דחשבון הנפש, מהלך הנפש וכו' וידוע מאמר רז"ל יגעת ומצאת, ויהי רצון שגם על חבריו ישפיע בכגון דא.

(אגרות קודש חפ"ו עמ' שנב-ג)

מוח שליט גם על הלב דקדושה

... אכפול את דבריי, שאין כוונתי כלל לפעול נפילת ונמיכת הרוח, ורק שעכ"פ מכאן ולהבא יהי' מוח שליט על הלב אפילו על התרגשות והתפעלות דקדושה, ויעויין ג"כ במאמר של הצ"צ הנדפס לחנוכה תשי"א בההקדמה שם [נדפס לאח"י באור התורה בראשית כרך ה' ע' תתריד, א-ב].

ואחכה לבשורות טובות מאתם, שנתיישבו האורות בכלים, אף שכלפי חוץ אין צריך להיות ניכר זה, כי בימינו אלה ובפרט במקומות שם הם נמצאים, הרי צריך להראות אורות רבים כדי לבקע את החושך כפול ומכופל.

ואקוה למכתבם מבשר טוב אשר מתנהלת העבודה בסדר מסודר, ובפרטיות על דבר התפתחות המוסדות. בברכת הצלחה בעבודתם בקודש.

(אגרות קודש חכ"א עמ' קסג)

הרי בפועל מביאים ביכורים (לא מ"חלב", אלא) דוקא מ"דבש", ונמצא שעיקר החיבור דפסוק דידן הוא עם תיבה זו.

והנה, בהמשך הענין בלקוטי תורה שם מבאר שפסוק דידן שייך גם לראש השנה: "כמו שיש בחינה זו בעולם כך יש בשנה, והוא בראש השנה, ולכן קורין פרשה זו קודם ראש השנה כי 'היום הזה וגו' קאי על ראש השנה" - וגם לפירוש זה מתאים הדבר לדברי רש"י שהפסוק כאן מדבר בביכורים - שהרי ביכורים הם "מראשית כל פרי האדמה", מקביל לענינו של ראש השנה.

ויהי רצון שנוכח לכתובה וחתומה טובה, שנה טובה ומתוקה.

מיוחד בכלי מתכות שלא יינתנו), וזהו דיוק ל' הרמב"ם "חוזר הכלי לבעליו", היינו שמצד עצמו הי' צ"ל לכהן, דלעולם - אף בכלי מתכות - הכלי הוא חלק מן הביכורים ועל ידו דוקא נשלמת "מצות עשה להביא ביכורים למקדש" (ל' הרמב"ם לעיל רפ"ב, ועיי"ש ה"כ וברדב"ז), ורק שלאח"כ יש דין חדש ש"חוזר הכלי לבעליו" ולא נשאר ממון כהן; משא"כ בכלי ערבה וחלף שאינו חוזר ונשאר מציאות אחת עם הביכורים.

ועוד דיוק, ששינה (והשמיט) לשון המשנה (וספרי וגמרא) "והסלים והבכורים נותנין לכהנים", ונקט "הרי הביכורים והסלים לכהנים", ואף זה א"ש, דבא להדגיש ששייכותם וזיקתם אינה מוגבלת לענין הנתינה גופא בלבד (ורק עבורה חלה הזיקה), אלא הם כמציאות אחת, "הביכורים והסלים", השייכת כולה לכהן.

ועוד בה שלישי, היפך סדר הדברים שבמשנה, דבמתני' ובגמ' שם נקטו "הסלים והביכורים" והרמב"ם נקט "הביכורים והסלים" (ועיי' בפ"י הון עשיר למתני' דביכורים שם), ולכאורה סדר המשנה מחזור יותר כי עיקר החידוש שבאו לומר כאן הוא "הסלים", אלא די"ל דלשון "הסלים והביכורים" הי' נותן מקום לדייק ולפרש דהסלים שנכתבו תחילה הם ענין נפרד בפ"ע מהביכורים, ולפיכך נקט בדוקא "הביכורים והסלים", להדגיש שהסלים נמשכים וכרוכים לביכורים (כפרט וחלק מהם גופא).

ורגל רביעית, דסיים הלכתו וצירף לכאן הדין ד"ואם נטמאו הביכורים אין הסלים לכהנים" (והוא מירוש' ביכורים פ"א ה"ז, עיי' בכס"מ), והיינו דבהתאם וכתוצאה מתוכן ההלכה, דהסלים הם מציאות אחת עם הביכורים, על כן מובן שמצב הביכורים וטהרתם כו' נוגע ומכריע דין הסלים (ועיי' בכס"מ שיש גורסין בירוש' באופן אחר, ולהנ"ל מחזור היטב דהרמב"ם לשיטתי' גריס כנ"ל דוקא).

ובטעם החילוק בין סוגי הכלים י"ל, דכלי מתכות כיון שהזיקה והשייכות לביכורים אינה אלא מצד הדין דביכורים טעונין כלי אזי הקישור והחיבור ביניהם אינו אלא בנוגע לקיום מצות הבאת ביכורים לבית ה', ואח"כ שוב חוזר הכלי למקומו, משא"כ בכלי ערבה וכדו' דגם במציאותם הטבעית ועכ"פ בחשיבותם ושוויותם יש להם זיקה ושייכות, אהני שייכות עצמית זו גם כלפי השייכות ההלכתית מצד היותם כלי לביכורים (היינו הא דמשלימין המצוה כנ"ל) להפוך אף שייכות זו לשייכות גמורה להיות מציאות אחת עם הפירות, כעין וע"ד קליפות פירות הביכורים [והרי אף הקליפות סו"ס אינן קדושות כביכורים עצמם, ודון מינה להכא].

ומעתה יומתקו ויתחווירו היטב כמה שינויים ודיוקים בדברי הרמב"ם ולשונויותיו.

חדא שהשמיט ההדגשה גבי הגברא המביא, אם עשיר או עני הוא, ואינו מדבר אלא אודות מעשה ההבאה ביחס להחפצא

פשיטא דצריך ליתן לאותו כהן עצמו ובמעשה נתינה אחד.

ומעתה י"ל דג' אופנים שבידינו לפרש בדברי חז"ל הנזכרים גבי נתינת כלי נצרים לכהן מתאימים לג' האופנים הנ"ל. דהנה פשטות דברי הספרי לפום ריהטא (לולא פי' הספרי דבי רב והתווי"ט, כדלהלן) הוא כאופן הא', דהא כיון דיליף חיוב נתינת הסלים מ"הטנא", משתמע שהוא דין מיוחד ב"טנא", וכן משמע מהלשון בסיום "וסלים נותנין לכהנים" (דלא כבמתני' שנקטו בחדא מחתא "וסלים וביכורים ניתנים לכהנים") – היינו דהוא חיוב בפ"ע לתת סלים, וזהו כוונת הספרי "לזכות מתנה לכהנים", היינו זכות מתנה לכהנים בפ"ע שיש לעני בנתינת הטנא לכהן. אולם לפי משמעות הש"ס בב"ק, דהובא הדבר כמקור להא ד"בתר עניא אזלי עניותא" מוכח יותר דנתינת הסלים ע"י העניים שייכת ויש לה זיקה לנתינת הביכורים שניתנה בעניות (וכהדגשת רש"י שם דעשירים לא היו נותנים כו'), ומזה נראה שנתנת הסלים באה כהוספה המצטרפת אל נתינת הביכורים. אולם, עדיין אין כאן הוכחה לומר דהשייכות והזיקה היא עד כדי כך שנתנת שניהם צ"ל במעשה אחד כו' (ואדרבה, לשון "אזלא עניותא" מורה דה"עניותא" השנית היא דבר נוסף המצטרף ונגרר אל ה"עניא" דנתינת הביכורים גופא. ואילו היתה נתינת הסלים חלק מנתינת הביכורים גופא אין ל' זו הולמת. ודו"ק), והיינו כאופן הב'. אך לפי מה דפירשו המפרשים בכוונת הספרי, כלי התווי"ט "שהעניים מביאין מעט ועם הסל יהי נחשב מתנה", דהסל הוא (כמו דבר) המשלים את הביכורים גופיהו, שהם יהו נחשבים

מתנה", מסתברא מילתא דנתינתם צ"ל בנתינה אחת ("מתנה" אחת) עם הביכורים, כדי שע"ז יהו הביכורים "כדי נתינה" (עיי' בפ"י משנה ראשונה אמתני' דביכורים).

אך י"ל דלהרמב"ם דרך רביעית ומחודשת בזה, בתוספת גדר על כל אופנים הנזכרים. והוא דלא זו בלבד שהסל יש לו שייכות וזיקה לביכורים במעשה הנתינה (כאופן הג'), אלא אף גם זאת שנעשה מציאות אחת עם הביכורים ועם הבאתם [אלא שסו"ס אינו קדוש כמותם כו'], דאימתי יש שלימות בביכורים ובקיום מצוותם להביאם לבית ה' – כאשר באים בכלי והכלי נעשה חלק מן הביכורים (עיי' חדא"ג מהרש"א בסוגיא דבב"ק). ובסגנון אחר, הזיקה והשייכות אינה רק בגברא הפועל (כבאופן הב'), שחיובו בזה גורר חיובו בזה) או בפעולה הנעשית (כאופן הג') ששניהם מעשה נתינה אחד הוא), אלא אף בנפעל והתוצאה – החפצא גופא, שנעשה מציאות אחת. וזהו שהדגיש הרמב"ם וצירף תיכף בהמשך לגוף הדין ד"הביכורים טעונין כלי" הא דכשהביאם בכלי מתכות אין נמסרים משא"כ בכלי נצרים כו' (דלא כבמתני' שהובא דין זה האחרון בפ"ע בלי שייכות לעצם החיוב להביא בכלי), דבזה חידד שיטתו שהכלי (יש לו שייכות ו)נעשה מציאות אחת עם הביכורים, ובעיקרו של דין זה ליתא חילוק בין סוגי הכלים; ורק שלאח"ז מודיענו החילוק בזה, שהוא מצד דין מיוחד המתחדש בכלי מתכות ש"א יימסרו לכהן (כי מצד עיקר גדר הכלי הי' צריך להנתן תמיד, להיותו חלק מן הביכורים כנ"ל; ודו"ק היטב בל' המאירי בסוגיא דב"ק דהכי משמע, די שחידוש

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

ירש חלקו – האם הייב בביכורים?

והי' כי תבוא אל הארץ נו' וירשתה וישבת בה

מגיד שלא נתחייבו בביכורים עד שכבשו את הארץ וחלקה (כו, א. רש"י)

הקשו המפרשים (שפ"ח, ועוד), הרי לעיל בפ' שלח פירש רש"י "כל ביאות שבתורה. . . כיוון שפירט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה ושיבה – אף כולן כן" (שלח טו, יח), וא"כ מאחר שכבר נאמר בתורה "כי תבוא אל הארץ", כבר יודעים אנו שהכוונה "לאחר ירושה ושיבה", ומדוע צריך הכתוב להוסיף בפירוש "וירשתה וישבת בה"?

ויש לומר שתירץ רש"י שאלה זו בדיוק לשונו שלא כתב "מגיד שלא נתחייבו כו' עד לאחר ירושה ושיבה" אלא "עד שכבשו את הארץ וחלקה".

דהנה, כיבוש וחלוקת ארץ ישראל הסתיימו רק ארבע עשרה שנה אחרי הכניסה לארץ (ראה רש"י מסות לב, כד. ועוד). ומובן שגם לפני סיום שנים אלו, היו חלקים מהארץ שנכבשו ונתחלקו.

וא"כ, באם הי' נאמר "כי תבוא אל הארץ" בלבד, הי' אפשר לומר דאף שהכוונה "אחר ירושה ושיבה", מ"מ אין הכוונה לסיום כיבוש וחלוקת כל הארץ, אלא מיד שאדם "בא אל הארץ", ויורש חלקו ויושב בה, הרי הוא חייב בביכורים.

וזהו מה שחוזר הכתוב ואומר "וירשתה וישבתה בה" ללמד ש"לא נתחייבו בביכורים" עד ש"כבשו את הארץ וחלקה" כולה, ד"וירשתה וישבת בה" קאי על "הארץ" שנאמרה לפני זה, שהחיוב בביכורים הוא רק אחרי שירשוה לגמרי וישבו בכלה.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ט עמ' 152 ואילך)

אניות – ספינות או יללות?

והשיבך ה' מצרים באניות

באניות – בספינות כשבי' (כה, סח. רש"י)

לכאורה תמוה, הרי תיבת "אניות" נאמרה כבר לפני זה בתורה בפ' ויחי (מט, יג) "והוא לחוף אניות", ואין רש"י מפרשה שם, וא"כ מדוע הוצרך רש"י לפרש כאן שהכוונה ל"ספינות"?

ויש לכאר בפשטות:

לפי פשוטו לשון הכתוב תמוה, דמה נוגע שישב הקב"ה את ישראל למצרים ב"אניות" דווקא ולא באמצעים אחרים. ומצד קושיא זו הי' מקום לפרש (עכ"פ בדוחק) ד"אניות" כאן הוא מלשון "תאני' ואני'" (איכה ב, ה), לשון "צער ויללה" (רש"י שם).

ועל כן הוצרך רש"י לפרש ד"אניות" פירושה כפשוטה – "ספינות". וכדי לתרץ את הקושיא הנ"ל, מוסיף "בשבי'", דבזה מובן שהדגיש הכתוב שישב הקב"ה את ישראל "באניות" דווקא כדי להגדיל את חומר הדבר, כי השבי' בספינות היא צער גדול יותר משבי' דרך היבשה. דבספינה נמצאים תחת מרות השוכים באופן חזק יותר מביבשה, כמובן בפשטות.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ט עמ' 237 ואילך)

לעשירים, והרמב"ם חילק רק בין סוגי הכלים עצמם ולא הזכיר מאומה דלוי בין עני לעשיר ובין כמות הפירות שהובאו.

והנראה בדעת הרמב"ם, בהקדים דיש לחקור בגדר הך חיובא דנתינת הסל לכהן יחד עם הביכורים, דמצינו להגדירו בג' אופנים: (א) אין לסלים שייכות לגוף הביכורים מלבד השייכות שיש להם בהבאתם, היינו במה שבהם נעשית פעולת ההבאה, אבל לא שייכות יותר מזה; ולפ"ז חיוב נתינתם לכהנים הוא חיוב בפ"ע לגמרי מחיוב נתינת הביכורים ואין זיקה ביניהם. (ב) נתינת הסלים יש לה שייכות וזיקה לנתינת הביכורים, אבל הזיקה אינה אלא לענין עצם זה שיש חיוב לתת, שחיוב נתינת הביכורים גורר חיוב נתינת הסלים, אבל עדיין מעשה הנתינה דהסלים אינו כאותו גדר דנתינת הביכורים. (ג) למעלה מזה – הזיקה והשייכות היא (לא רק בחיוב הנתינה אלא) אף במעשה הנתינה גופא, שהביכורים והסלים צריכים להנתן בחדא מחתא ובמעשה נתינה אחד.

ונפקותא לדינא בחקירה זו אי רשאי ליתן לכהן אחר שאין נותן לו הביכורים עצמם – דלאופן הא' (שזיקת הסלים לביכורים הוא רק בהבאתם לבית ה' אלקיך, אבל נתינתם לכהן אינה שייכת לנתינת הביכורים) ודאי רשאי לעשות כן, ואוי"ל דאף אי"צ ליתן דוקא לאנשי המשמר. ולאופן הב' שחיוב נתינתם הוא תוצאה מחיוב נתינת ביכורים, מסתברא מילתא דצריך ליתן לכהני אותו המשמר כמו הביכורים עצמם, מיהו אי"צ ליתן דוקא לכהן המקבל הביכורים עצמם. ולאופן הג', שצ"ל מעשה נתינה אחד,

[מצד שוויות הכלי], אלא רק מצד סוג הכלי כשלעצמו [ובאמת כלי מתכות יכול להיות אף בשוויות פחותה]. ולהרמב"ם צ"ל דכוונת הש"ס בב"ק (שמכאן למדנו דהעני מביא על עצמו עוד עניות ואין כליו נשאר בידו) אין משמעה דהטעם שהכלי נשאר לכהן הוא משום שדעת הנותן לתת לו, רק דסוף סוף כיון שהדין הוא (משום איזה טעם) שכלי נצרים נשארים ביד כהן, נמצא מכאן דלפועל ממש "בתר עניא אזלא עניותא", דעניים הרגילים להביא בכלי נצרים משאירים כליהם ביד הכהן. ומעתה י"ע טובא בגוף הדין לדעת הרמב"ם, הך חילוק בין סוגי הכלים מאי טעמא.

והנה, תנן בספרי פרשתנו עה"כ "ולקח הכהן הטנא מידך" – "מכאן אמרו העשירים מביאים ביכורים בקלתות של כסף ושל זהב ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה, וסלים ניתנים לכהנים לזכות מתנה לכהנים". ופירש בספרי דבי רב, דכוונת הספרי דמדכתיב הטנא (דיתורא הוא) ילפינן דהא ד"ולקח הכהן" (היינו שנכנס לרשותו) הוא דוקא "כשהוא טנא, סל בעלמא", משא"כ כלי מתכות והדומה. וטעמא דקרא – כדי לזכות מתנה לכהנים, וכמבואר בתויו"ט על מתני' דביכורים שם, דמאחר שפירות ביכורי עניים מועטים הם תיקנה תורה שימסור העני לכהן אף את הסל ו"עם הסל יהי נחשב מתנה", ועיי' גם בספרי דבי רב שם.

מיהו אין לפרש כן בדעת הרמב"ם, דהא לפ"ז תלוי הדבר בעיקר (לא בסוג הכלי אלא) בכמות פירות הביכורים שהובאו, ושוב תליא מילתא בין עניים

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

ישראל – אוצרו של הקב"ה

מציאותם של אומות העולם היא לשרת את ישראל / השי"ת מתענג בעצם מציאותם של בני ישראל! / לתהילה לשם ולתפארת"

מהות בחירת הקב"ה בעמו ישראל מפורטת בשני פסוקים בפרשתנו (כו, יח-ט):

א. "וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך, ולשמור כל מצוותיו".

ב. "ולתתך עליון על כל הגויים אשר עשה לתהילה לשם ולתפארת, ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך כאשר דבר".

ויש לבאר מהות מעלתן של ישראל מבחירת הקב"ה בהם, אשר בזה שני דרגות ואופנים המתפרטים בפסוקים אלו, ומביאור הדברים על פי פנימיות העניינים ימצא עניין גדול ונפלא במעלתן של ישראל וההבדלה שבין ישראל לעמים.

מציאותם של אומות העולם היא לשרת את ישראל

דבר תמוה מצאנו בהפטרת פרשתנו (ישע"ו ט):

הנביא מתאר את גאולת ישראל ש"בנייך מרחוק יבואו ובנותייך על צד תאמנה", וגם אומות העולם יימשכו לישראל – "והלכו גויים לאורך ומלכים לנגה זרחך", ונוסף לזה הם יעבדו וישרתו את בני ישראל – "ובנו בני נכר חומותייך ומלכים ישרתונך". וממשיך: "הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו, והגויים חרוב יחרבו". והדבר מופלא: אין מדובר כאן שלא שמרו על שבע מצוות שלהם, אלא רק שלא שירתו את ישראל, ומדוע מגיע על כך עונש כה חמור?

והביאור בזה קשור במטרת ותכלית בריאת העולם. דאמרו חז"ל (הובא ברש"י לבראשית א, א) שבתבת "בראשית" נרמז שהעולם נברא "בשביל ישראל שנקראו ראשית", ונמצא

שישראל הם מטרת בריאת העולם, ושאר הבריאה, ובכללה אומות העולם, כל תכלית בריאתם והיותם עלי אדמות היא רק לסייע לישראל בעבודתם את הבורא.

ואמנם בזמן הזה, בעת העלם והסתר על אור הקדושה, אין הדבר ניכר בגלוי; אך לעתיד לבוא תגלה מציאותו האמתית של כל נברא, ויהי ניכר בגלוי איך כל מציאות הבריאה כולה, היא לשרת ולסייע לעם ישראל.

וזהו מה ש"הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו", כי כאשר מטרת הבריאה תתגלה בעולם הרי אז רק אלו שממלאים בגלוי מטרת הבריאה שלשמה נבראו – יישארו בקיומם. ואם יהי איזה שהוא עניין או אומה שלא יהי ניכר עליו בגלוי שהוא ממלא מטרתו ותפקידו לשרת את בני ישראל, הרי בדרך ממיא יאבד את מציאותו וזכות קיומו – "יאבדו".

ובזה נשתנו בני ישראל שינוי מהותי ועמוק, שהם לא נבראו עבור מטרה אחרת – לשרת ענין אחר, אלא התכלית היא בהם עצמם, וכפי אשר יתבאר.

השי"ת מתענג בעצם מציאותם של בני ישראל!

המעלה הראשונה המפורשת כאן בכתוב, היא מה שמפריש ומבדיל הקב"ה את ישראל מן העמים שיהיו לו ל"עם סגולה". ומהות "סגולה" זו מבוארת בדברי רש"י במקום אחר (שמות יט, ה): "אוצר חביב... כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם. כך [אומר הקב"ה לישראל] אתם תהיו לי סגולה משאר אומות".

ולכאורה "סגולה" זו, היא האוצר שטומנים המלכים, מה תועלת יש בה? תינח אם היו משבצים את האבנים טובות הללו בכתר המלך או בטבעתו, היו מוסיפים אלו בהוד והדרת המלך, אך מהי פעולתם של הכלים והאבנים כאשר הם טמונים וגנוזים?

אלא שאוצרות אלו, עם היות שאין המלך משתמש בהם בפועל, מכל מקום הם נוגעים וחשובים לעצם היות המלך מלך! כי מהותו של מלך היא אדם מרום ומנושא. ועצם מה שיש בבית גנזיו אוצרות של כלי יקר ואבנים טובות, והוא משתעשע ומתענג באותם אוצרות, הרי זה מוסיף ברוממות והתנשאות המלך – שהוא הוא גדרו ומהותו של מלך.

ומעין זה אומר השי"ת אשר בני ישראל הם ה"סגולה" שלו, והתענוג שלו בהם הוא בעצם היותם. דאמנם ישנה בבני ישראל המעלה מה שהם מקיימים את המצוות ומגלים מלכות ה' בעולם, אך כל זה הוא בדוגמת הכספים שמשתמש בהם המלך לניצוח מלחמותיו, ולשאר עניני המלוכה. אך זה שישראל הם "סגולה" מבטא מעלה עמוקה יותר לאין שיעור בעם ישראל, ש"משתעשע" הקב"ה בעצם מציאותם של בני ישראל, שהם מאוחדים ומיוחדים עם הבורא ית"ש. כאותו מלך המשתעשע באוצרותיו, שאין התענוג בא מהשימוש בהם אלא בעצם זה שהם קיימים הרי הם גורמים תענוג למלך, ומוסיפים בעצם היותו מלך.

הידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

דין כלי הביכורים לשי' הרמב"ם

יפולפל בשי' הרמב"ם בחילוק הדין שבין כלי מתכות לכלי ערבה – בהשוואה למשמעות הש"ס והספרי / יחקור בגדר זיקת הכלי לפירות, ויסיק דלהרמב"ם שיטה מחודשת בזה

דעת הנותן, דמאחר שרגילים עשירים להביא ביכוריהם בכלים יקרים של כסף וזהב, לא היתה דעת הנותנים להקנות גם הכלי, וכדפרש"י בב"ק שם "והעשירים לא היו נותנין קלתותיהן לכהן", והיינו בפשטות משום יוקר הכלי, ולפיכך הכלי עודנו של בעליו, משא"כ עניים המביאים בסלי נצרים, נותנת דעתם להקנות גם הכלי, וזהו דקאמר הש"ס דמכאן ראי' דבתר עניא אזלא עניותא, היינו דאחר שהעני מביא ביכורים בעניות, בכלי נצרים, אזי "אזלא עניותא" שאף הסלים יוצאים מידי.

אולם הרמב"ם הדגיש שיש חילוק בין כלי מתכות לכלי ערבה מבלי להזכיר דתליא בין עשיר לעני, ומשמע יותר שלשיטתו אין הדבר תלוי בדעת הנותן

כתב הרמב"ם בהל' ביכורים פ"ג ה"ז-ח וז"ל: "הבכורים טעונין כלי... הביאם בכלי מתכות נוטל הכהן הביכורים וחוזר הכלי לבעליו, ואם הביאם בכלי ערבה וחלף וכיוצא בהן הרי הביכורים והסלים לכהנים".

והנה, בנו"כ ציינו מקורו במשנה דביכורים פ"ג מ"ח "העשירים מביאים ביכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה והסלים והביכורים ניתנין לכהנים", ועיי' בב"ק צב סע"א "מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא דתנן עשירים כו' והעניים כו' הסלים והביכורים נותנים לכהנים". ומשמע בפשטות דחילוק הדין בין קלתות של זהב לקלתות של נצרים הוא מחמת

פנינים

דרוש ואגדה

טובתו של יהודי אחד נוגעת לכל ישראל

וה' כי תבוא אל הארץ גו' וירשתה
וישבת בה

מניד שלא נתחייבו בביכורים עד שכבשו את
הארץ וחילקוה

(כז, א. רש"י)

מלשון רש"י משמע "שלא נתחייבו
בביכורים" עד "שכבשו את הארץ וחילקוה"
לגמרי. והיינו, שאף אם היו יחידים שקבלו
חלקם בארץ ישראל, מ"מ לא נתחייבו בביכורים
עד שנכבשה כ"פ הארץ, וחילקוה כ"פ ישראל
(וראה לעיל מדור "עיונים וביאורים קצרים").

ולכאורה אינו מובן, הרי הבאת ביכורים
היא להודות להשי"ת על הכניסה לארץ ישראל,
ועל ההנאה מפירותי. וא"כ, מכיון שגם קודם
כבוש וחלוקת כ"פ הארץ כבר היו לכמה יחידים
חלקם בארץ, וכבר נהנו מטובת הארץ, מדוע
לא נתחייבו להודות להקב"ה על הטובה שנתן
להם?

והביאור בזה:

כל ישראל קשורים הם זה לזה. וכל זמן
שנשאר יהודי אחד, יהי מי שיהי, שאין לו
חלק בארץ, חסר בטובתם והנאתם של כל שאר
ישראל, וממילא אינם יכולים ליהנות ולשמוח
בשלמות, כל עוד שלא קיבל אותו יהודי חלקו
בארץ.

ומכיון שההודאה שבהבאת ביכורים היא
על ש"ימות הטוב, ובפרט "מקרא ביכורים"
שהוא רק "בזמן שמחה" (רש"י כז, יא) לכן אי
אפשר להביא ביכורים "עד שכבשו את הארץ
וחילקוה".

(נ"פ לקוטי שיחות ח"ט עמ' 155 ואילך)

השכר לקירוב יהודים: קירוב עוד יהודים!

בתחילת פרשתנו מדובר אודות מצות
ביכורים. ויש לבאר ההוראה ממצוה זו בעבודת
האדם לקונו:

עם ישראל נקרא "כרם ה'" (ישעי' ה, ז). ובאילני
הכרם ישנם שרשים ענפים ופירות. שרשים הם
האבות, הענפים הם ראשי המטות, והפירות הם
הנוער, בדוגמת פירות הכרם הנולדים וגדלים
באילנות.

והקב"ה נכנס לכרם עם ישראל, וכמו שנאמר
"באתי לגני אחותי כלה", ורואה פרי שבכרה,
היינו, ילד או ילדה שנכנסו לגיל מצוות, או אחד
מישראל שנתוודע מעניני התורה ומצוותי שלא
ידע עליהם עד עתה מפני סיבות שונות.

מצווה הקב"ה ואומר שיביאו "פרי" זה
לביכורים. היינו, שיחנכו אותו לעניני תורה
ומצוות. אמנם, לא די בזה שיתחילו לחנכו ואחר
כך יעזבו אותו לנפשו, או שימסרו את חינוכו
למישהו אחר, אלא "המתחיל במצוה אומרים לו
גמור", שצריכים להביא את הביכורים עד לבית
המקדש, היינו לגמור את חינוכו עד לתכלית
השלימות.

וכל כך גדלה מעלת עבודה זו, עד שהברכה
שמברכים לאחר העבודה היא "הבאת ביכורים
היום תשנה לשנה הבאה" (פרש"י כז, טז), שהשכר
הוא שיוכה לעבוד עבודה זו עוד הפעם לשנה
הבאה.

מכך למדים עד כמה גדלה עבודה זו, שאם
זכה והביא פירות הנוער לבית ה', שכרו הוא כי
לשנה הבאה יזכה לקרב עוד יהודים ועוד יהודים
ולהביאם לבית המקדש, עד שנזכה להביא
ביכורים כפשוטו, לבית המקדש בבנינו בקרוב.

(נ"פ לקוטי שיחות ח"ט עמ' 359 ואילך)

ועל כך משבח הכתוב "וה' האמירך" - שהקב"ה מבדיל ומפריש את ישראל מן
האומות בעצם בריאתם ומטרת קיומם: אומות העולם נבראו לשם מטרה מסוימת,
אין התכלית בהם עצמם כי אם בכך שמאפשרים את קיום המצוות של בני ישראל; אך
בני ישראל גורמים תענוג לקב"ה מעצם היותם קיימים, עוד קודם שממלאים תפקידם
בעולם, ונמצא שהתכלית היא בעצם היותם - "להיות לו לעם פגועה".

"לתהילה לשם ולתפארת"

והנה, מעלה נפלאה זו היא בעצם מציאותם של בני ישראל, שהם מאוחדים עם
הקב"ה בעצמו, ומשתעשע בהם בעצם קיומם. ועל כך מוסיף הכתוב השני: "ולתתך
עליון על כל הגויים", שגם בתוך הבריאה, ובעולם הזה, ניכר ונרגש לעין כל אשר בני
ישראל הם המה "עליון" ותכלית הבריאה וכל הנבראים לא נבראו אלא לסייעם בעבודת
התורה והמצוות שלהם, והגויים עצמם מכירים בכך, ומשום כך הם מהללים את ישראל
- "לתהילה לשם ולתפארת".

וכיצד אכן מתבטא עניין נעלה זה בבני ישראל - על ידי שעובדים את בוראם באופן
של "ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך". ה"קדושה" המדוברת כאן מהותה היא שגם
בעניינים גשמיים שלכאורה בהם שווים בני ישראל ואומות העולם, הנה גם בהם שונים
בני ישראל ומובדלים מהאומות, ומתנהגים ב"קדושה".

וכמפורש ברש"י שב"להיותך עם קדוש לה' אלקיך כאשר דיבר", הכוונה היא לציווי
(קדושים כ, כז) "והייתם לי קדושים". ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". והיינו, שמהות
קדושה זו היא שהאדם יש לו האפשרות להתנהג כמו "העמים", ועד שחפץ מצד טבעו
בדבר איסור, וכדברי רש"י (קדושים שם) "שלא יאמר האדם נפשי קצה בבשר חזיר. אבל
יאמר: אפשי, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי", ומכל מקום מתנהג בקדושה ומבדיל
עצמו מן העמים, ומקבל עליו מלכות שמים.

ואם כן, משמעות הפסוק "ולתתך עליון" וגו', היא מעלת בני ישראל שהם תכלית
הבריאה גם בעת שנראים שווים לאומות העולם, ומ"מ הם "עליון על כל הגויים",
והאומות מכירים בזאת "לתהילה לשם ולתפארת", וכל זאת על ידי שישראל מפרישים
ומקדשים עצמם - "ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך כאשר דיבר".

